

بانک داری اسلامی درجه هان

زیر نظر:

محمد رضا محمد خانی امینی

مترجمان:

محمد رضا طایفه - بهزاد منصوری

سرشناسه محمدخانی امینی محمدرضا، ۱۳۵۷- | عنوان و نام پدیدآور: بانک داری
اسلامی در جهان | مشخصات نشر: تهران: تعالی اندیشه، ۱۳۹۴. | مشخصات
ظاهری: ۱۲۰ ص: مصور جدول، نمودار: | فروست اقتصاد و سیاست: ۶،
شاپک: ۹- ۸- ۹۴۵۵- ۶۰۰- ۹۷۸ | وضعیت فهرست‌نویسی: فیبای مختصر
یادداشت: فهرست‌نویسی کامل این اثر در سایت: <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است
یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویس | شناسه افزوده: طایفه. محمدرضا، ۱۳۵۶-
شناسه افزوده: منصوری، بهروز، ۱۳۵۸- | شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۶۷۷۷۵

فهرست

بیشگفتار	۹
فصل یک در مسیر شکوفایی	۱۳
فصل دو نیروی جدید در فاینانس اسلامی	۲۳
فصل سه خبرسازترین محصول بانکی	۳۳
فصل چهار شناسنامه	۴۳
فصل پنج مسأله زکات و تجربه کویت	۵۹
فصل شش تنظیم سیاست‌های مالی	۸۳

۸۷ | فصل هفت | مشکلات نظام نیافتگی زکات در ایران

۸۹ | فصل هشت | مرکز مالی قطر

۹۷ | فصل نه | بانک ملی قطر

۱۰۷ | فصل ده | شرکت های اسلامی

۱۱۱ | فصل یازده | مکانیزم کنترل نقدینگی کشورهای خلیج فارس

پیشگفتار

الگوی فعلی بانکداری ایران، بدون تفکیک بین بانک‌ها و بدون توجه به اهداف و انگیزه‌های سپرده‌گذاران و متقاضیان تسهیلات، شیوه‌های یکسانی را برای همه ارائه می‌کند. این الگو در ناحیه تجهیزات منابع نیز به سه نوع بسنده کرده است؛ سپرده قرض‌الحسنه، پس‌انداز و سپرده سرمایه‌گذاری. در حالی که افزون بر این انواع، برخی سپرده‌گذاران به دنبال کسب سود برای سپرده‌های پس‌انداز هستند یا برخی به دنبال کسب سود معین‌اند. برخی نیز علاقه دارند در پروژه‌هایی خاص سرمایه‌گذاری کنند. حال آن‌که الگوی فعلی، راهکار مناسبی برای آنان ندارد.

در ناحیه تخصیص منابع نیز همه بانک‌ها از الگوی یکسانی پیروی می‌کنند که در چهار گروه طبقه‌بندی می‌شود؛ قرض‌الحسنه، عقود مبادله‌ای، عقود مشارکتی و سرمایه‌گذاری مستقیم. انتخاب مجموع این شیوه‌ها باعث می‌شود که اولاً آموزش و تفهیم مشتریان پیچیده، زمان‌بر و با هزینه باشد. ثانیاً اجرای برخی از عقود همانند

عقود مشارکتی - در گروهی از بانک‌ها - مانند بانک‌های تجاری - به شکل صحیح ممکن نباشد. ثالثاً حسابداری بانک‌ها ترکیبی از حسابداری بدهکار و بستانکار و حسابداری شرکت‌ها بشود که خود مشکلات متعددی را در پی دارد.

اکنون وقت آن رسیده که با بهره‌گیری از گذشته بانکداری بدون ربا در ایران و در دیگر کشورهای اسلامی و با توجه به هدف و انگیزه‌ها و نیازهای واقعی مشتریان بانک‌ها (سپرده‌گذاران و متقاضیان تسهیلات)، مطالعات کارشناسی اساسی روی الگوهای گوناگون بانکداری بدون ربا صورت گیرد و بر اساس آن، پیشنهادهای روشنی ارائه شود.

***

قانون عملیات بانکی بدون ربا در ایران، قانون مخصوص بانک‌ها نیست، بلکه قانون همهٔ مؤسسه‌ها و نهادهای پولی و مالی و اعتباری است. هیچ تکلیفی هم وجود ندارد که بانک‌ها موظف به اجرای همهٔ این قانون باشند، بلکه فقط باید از آن تخلف نکنند. بنابراین مناسب است که با توجه به ماهیت بانک‌ها و تفاوت اساسی آن‌ها با مؤسسه‌های قرض‌الحسنه که غیر انتفاعی هستند و تفاوت آن‌ها با مؤسسه‌ها و شرکت‌های سرمایه‌گذاری که به دنبال سرمایه‌گذاری میان‌مدت در بخش‌ها و صنعت‌های خاص اقتصادی هستند، شیوه‌ها و روش‌های تجهیز و تخصیص منابع در قانون عملیات بانکی بدون ربا را به سه گروه تقسیم نمود:

روش‌های غیر انتفاعی (قرض‌الحسنه)، روش‌های انتفاعی با سود معین (عقود مبادله‌ای) و روش‌های انتفاعی با سود انتظاری (عقود مشارکتی و سرمایه‌گذاری مستقیم).

بانک‌ها باید در جایگاه بنگاه‌های اقتصادی انتفاعی، فعالیت‌های محدود و مشخص با نرخ‌های سود معین داشته باشند. سپرده‌گذاران خیر نیز باید به سوی مؤسسه‌های قرض‌الحسنه هدایت شوند. صاحبان و جوه طرفدار ریسک هم باید جذب شرکت‌های سرمایه‌گذاری شوند.

***

از دیگر سو تنها بانک‌هایی در همه زمینه‌های اقتصادی و فقط با استفاده از عقود مبادله‌ای - که عقود انتفاعی با نرخ معین هستند - فعالیت خواهند داشت که عمدتاً روی فعالیت‌های کوتاه‌مدت یا میان‌مدت تمرکز دارند.

***

دیگر بانک‌هایی که در یک حوزه تخصصی با محوریت عقود مشارکتی و سرمایه‌گذاری مستقیم فعالیت خواهند نمود، به‌طور عمده روی فعالیت‌های میان‌مدت و بلندمدت سرمایه‌گذاری تمرکز دارند.

مجموعه حاضر ترجمه برخی مقالات است که در رسانه‌های عربی در خصوص بانک‌های اسلامی و تحولات پیرامونی آن منتشر شده است.